

* A kérdő választó körletben az új képviselőválasztás november hó 26-án lesz. Választási elnök Danokosa Albert, elnökhelyettes Volái Károlyi Károly; kihelyettes elnök Bodor Zsigmond, elnökhelyettes altörvénybíró Vajna Domokos.

* Ezerötfélsz szüretgyűlési lapunknak. A bihari megyei kultúrügyet járási körök, a vidékek nemzeti ügyek-kezelésére való tömeges részvétel mellett, ma itt Sáros Orbán egykori alelnök megalapította. A kör elnöke Kőrösi Albert, alelnök Zsigmond Jenő. A kör elnöke Kőrösi Albert, alelnök Zsigmond Jenő. A kör elnöke Kőrösi Albert, alelnök Zsigmond Jenő.

UJDONSÁGOK

— Személyi hírek. Erzsébet főhercegnő nov. 22-én költözik át Badenből Bécsbe. — Donna Margit madridi hercegnő leányával Blanka hercegnővel Arkonta utazott. — József főherceg családja Alushtera utazott. — Gr. Kálnoky közös külügyminiszternek Nigra gróf az új nagykövét tegnap adta át a Dell-Annunziata rendjelet. — Bobics Zsigmond kassai püspök Jászóra utazott. — Forinidék alkalmatosság tiszteletére a váci honvédségi bankkettő adott. — Jelen-tük Vizez alkalmatosság november 24-én József főherceggel megy vadászatra. — Gr. Kará-csonyi Jenő ezredes alapítványt tett a három-személyes Erzsébet árvaház-nevelő-intézet alap-jára. — Mihályi Ödön az orsz. m. kir. zene-és színművészeti akadémiá névnapján névnapján alkalmából a névnapok tiszteletül üdvözölte.

— A királyne kirándulása. Korfából távoztak, hogy Erzsébet királyné a mult napok egyikén dr. Kell-erstein orvos, Hackstein vadász, Khevenhüller gróf (kon-zal) és Fesztyi gróf társaságában felment a monte Salvaratra. A kis társaság a legpompásabb idő-ben reggel öt óra tájban indult el kocsi a fűrészfűrés-kiindulásra. Úgy nyolc óra tájban érkeztek a regé-nyes fekvési Ypo helységbe, a honnan gyalog folytat-ak az utat. A királyné sötét szövetből készült rövides ruhában volt a legnagyobb könnycseggel lépkező-kisérője, Khevenhüller gróf oldalán. Majnem két órai fűrészfűrés járására után elérkeztek a San Salvatore kisebb csúcsán lévő Spantilla helységhez. Itt megkín-tek a helység csinos kis templomát. s egy pillan-ot vetve hátra a lábak alatt elérő gyönyörű tájra, foly-attak utjukat, mely itt különösen farszító kezdett lenni. A kis karaván delétben ért fel a San Salvatore csu-csára, a honnan a maga nemében páratlan kilátás nyi-lik a környékre. Jó ideig állt itt a királyné elbűvöl-ve a gyönyörű látványon. Ezalatt Hacksteiner a regé-nyes Monastero-romok tövében elkészítette a reggeli, melyet a társaság jól étvággyal költött el. E közben delétan lett a társaság elindult visszafelé. Epen napnyuga-ol, mikor a hegyről leértek, mire a királyné s kísé-ri kő sáta útek s visszahajtottak a városba s onnan a villa Brattiba, hova este hét óra tájban érkeztek meg.

— Az új bitorokos. A szenátus és a különböző enuopai kormányok közt, mint Rómából írják, teljes meggyőzés jól létre a legkisebb konszorzium alkalmával kinevezendő bitorokos iránt. Összesen kilen-zev birosok közül jut kiosztásra. Az újonnan kineve-zett bitorokos közül lesz három francia és pedig Tho-mas roueni érsek, Foulon lyoni és Guibert bordeaux-i érsek. Azonkívül öt olasz főpap kapja meg bitorok-i kinevezést és pedig Macchi, Sappia, d'Annibale, Apoloni és de Luggero. Marconi pápa által kinevezett leg-kisebített, a mi a 82 éves agyastáji közelebb hozzá a bitorokos mellétség elvételéhez. Boccali, XIII. Leo bel-ő titkára elfoglalja, Mercurelli helyét és ennek hely-tán ő fogja elfoglalni a konzisztorium titkári hivatalát. A majorionus állását, melyet Macchi töltött be, Casoli del Drago kapja meg.

— Miniszteri látogatások. Csáky Albin gróf valás-és közoktatásügyi miniszter ma folytatja a veze-tése alatt álló mű és tanintézeti meglátogatást. A miniszter első sorban az orsz. színművészeti akadémiá-ban tett látogatást, hol Mihályovich Olfón igazgató a ta-nári kar elnöként a minisztert Csáky gróf általános in-formálhatta magát a művészeti osztályokról. Az akadémiában a névnapok is együtt voltak a miniszter tiszteletére a drámai névnapok névnap-ára a «Zalmata» egy jelenetét játszották el, az operai szak névnapok közül pedig Hamlet Bera és Irlbeck Betti a «Póntek» operából is keltek részleteket. A mi-niszter tiszteletére a «Rögnözött» előadás fölött a azután a technológiai iparművelemben ment át, hol Hegedűs Károly igazgató, Táborczy Ottó igazgató és Steub Samu művészeti igazgató részletes megtekin-tette a gyártmányt és az összes helyiségeket. A miniszter teljes meglepetését nyilvánította, éppen egy az állami középiskolában, mely szintén szemügyre vett. Innen a miniszter kíséretével a Ró-kusba ment, hogy az ott elhelyezett egyetemi osztályo-kat megtekintse. A Hókus körházban dr. Müller Kálmán igazgató és dr. Klinger István siklósi apát, egyetemi rektor, fogadták a minisztert, ki először dr. Miniszter Sándor egyetemi sebészeti osztályának látogatott el. A miniszter dr. Lunczner tanár, dr. Bartha Gábor és dr. Kovács-Sebestény Endre tanáregyüttes és az orsz. színművészeti névnapok fogadták. A miniszter meg-nezte a tan-és kértelmeket, miközben dr. Luncz-ner beható magyarázatokkal szolgált. Innen a megfigyelő osztályba ment át, hol dr. Laufenauer Károly egy. tanár osztályvezető, dr. Moravcsik Ernő ta-nárság, dr. Schleich Geza, dr. Eln Kálmán és dr. Fenyvesi Sándor osztályvezető részletes megtekin-tette a betegeskedő Magy. foggyógy-zás osztályt vezet a miniszter, hol dr. Árkóv József egy. tanár adott felvilágosítókat. Befé-jeztül a miniszter az igazgatói irodába látogatott. Fel-tekintő volt vége a szemlenek, mely után Csáky gróf a technológiai iparművelet népszerűsítő utazás út-ját tekintelte meg. S ezzel ma szolgáját befejezte.

— Az egyház köréből. A királyi Ninger Ignác négyzetben főesperes-plébánosok a szent Lőről né-vezett bátonostori ezimentes apátság és Jung-Osika Lajos székesfővárosi főesperes plébánosnak a bold. szü. Márián névezett veszprémi ezimentes apátságot autonómia, Markovich Jakab érse-kebetvárosi főesperes-plébános pedig az erdélyi székes-keptalan tiszteleteli kanonokjává nevezte ki.

— Botránokozó pap. Kézi-Vásárhelyről oly ese-tet írnak az egyik kolozsvári lapnak, a mely méltán felhívott minden jóhisztű embert. Az említett k-vásárhelyi tudósítás szerint ott a közösi fiúskola öt osztályában és a felső népiszkola három osztályában már két hónap óta nem részesültek a róm. kati. vallásu tanulók hitoktatásban, nem Kissa Gyula minorita-bazsi, a kire a hitoktatás birta volt, csupán azért, mert 40 ft fizetést adtak a mult évről nem kapta meg. Kijel-entelte, hogy 6-10 forintot a hitoktatás céljából amaz iskolákban megjelenni. Híába rendelte neki lónoka a b-plébános, hiába a főesperes, dacoz a törvény intézké-zésében s nem engedelmessékedik feleslet hito-gyásának. A sérelem orvoslása felé a hívők felkelték volt Lónárd püspököt, hogy parancsolja meg a mi-no-rita atyának a hitoktatás azonnali megkezdését, valamint utatasson az egyház gononokai, hogy hátralevő fizetés-ét a hitoktatónak mellőb adja ki. Ez meg is történt, de azért Kissa Gyula hitoktató ma a püspöki rendelteté-ment szembe is dacoz s mindaddig nem jelent meg a köz-ösi s felsőbb népiszkolában valótanításra. Azt kívánja, hogy a 6-10 éves kis gyermekek menjenek el hozzá, félóra távolságra sárban, esőben és fagyban. A makacs hitoktató s megrótránokozó eljárását ezzel is tetézte,

hogy mikor az egyház gondnoka a 40 ft fizetéstől jelt, melyet a szülők adtak össze, megkérde, Kissa Gyula ezt nem fogadja el, sőt görögbe szavakkal illetően a gononokot, kijelentve, hogy 6 akáriá törvényét is vele, nem fogja a hitoktatás megkezdési. A k-vásárhelyi is-ko-lások a tanfolyamok után már a miniszterintéző fordult ez ügyben.

— A legfősebb főhercegnőt, mint nekünk Poz-sonyban látogatott, még a hét folyamán meg fogják keresztelni. Hogy kik lesznek a keresztzők, az még nem tudni. Az ünnepségek már fogadták a jelt, egy csinos és egészséges pozsonygyógyi paranzimvecke az. Az első orvosi bullin, a melyet a főhercegnő és a gyermek állapotáról ma kiadtak, kedvező. Izabella főhercegnő a mult éjtel kiső nyugtalanul telt, azelőtt ugyan, de hajnal felé elaludt és kellekőnek kipihiene magát. A gyermek erős egészséges és pompásan ki van fejlődve.

— A salgótarjáni előntött bányából, mint nekünk írják, meg folyton óriás pékekkel szivattyozták a tenger vizet. A szerencsétlenség napjától kezdve mind-mennap 30,000 hektoliter vizet fölvezítettek el a bányából, de azért még alig van látszaja a nagy munká-nak, s még legalább egy hétig kell teljes erővel ki-szivattyozni, hogy a bánya nagyjából vízmentes legyen. A közönség azért szívet nélkül folyik, a többi tár-kárban megszorított erővel fejtik a köszent, s csupán az inozói telep 16-18,000 métermészes szent szallit a zagyvai rakodóra. A esodmára megmenekült bányászok, a kik most már rendszeres dolgoznak, tegnap Gerber Frigyes bányagondnok vezetés alatt hataadó isenit tiszteletre gyűltek össze a salgótarjáni róm. kat-h templomba. Az isteni tiszteletet Markovits Márton apát, salgótarjáni esperes vezette, miatt a bányászok zenekara alkalmas zenelendokor játszott. A megmen-ekültek buzgó imádkoztak az urhoz, s velők rebogte az imát az egész ajátos gyűléseket.

— A londoni hírs. A Times ma érkezett száma-ban olvassuk, hogy «Jack the ripper» a londoni hiva-levet irt a rendőrségnek, melynek tudomására hozzá, hogy szerdán ismét megöl egy léányt azon a helyen s módon, a hol s a hogyan eddigi gyilkosságok alkötve.

— Tűzek a vidéken. Verőce közelében a mult ke-zen éjjel 3 óra tájban nagy tűz volt, mely hét ház elhamvasztott. — Kuzmika közelében a napokba legett egy osir. Az összes kar meghaladja a húszat forintot. — Felső-Magyarországban a napokban ház és gazdasági épület legett. A tűz vizáztalansá-gból keletkezett.

— Tűz a román királyi palotában. Bukarestben ma a királyi palota nagy veszélyben forgott. Az udvari istállók egy szárnyépülete ugyanis reggel négy órakor kigyullt és legett, erről pedig a tűz irtóesetű magára a királyi palotára is, a melyet azonban sikerült megmen-ti. Mint Bukerestből távoztak, a tűz az épületek-ben sok kárt okozt. Emberben nem esett kár.

— A borki vasuti szerencsétlenségről egy né-met folyóirat leírás közöl, a melyben egy az orsz. közlekedési viszonyokkal ismerős személyiség egy nyilatkozik, hogy a katasztrófa bekövetkezése az adott vi-szonyok közt egészen természetes volt. A ki az orsz. udvari vonatok berendezését és összeállítását ismeri, az tudhatja, hogy nincs meg egy ország Európában, ahol olyan hány-vet gonallansággal mérnek mindenféle fejletlen egymáséhoz nem illő köcsöt összekapcsolni. Már az magis is drágább volt, hogy egy személyvonat több tehervonat számára készült vasútvonalat állítottak. Az a körülmény, hogy a mozdonyok nem siklottak ki, vagy hogy csak a második mozdony hátsó része zökkent le a sín-közt, azt bizonyítja, hogy a szerencsétlenség nem a tulajdon gyorsaság, sem pedig a vasútvonal hibás építése folytán következett be. Különösen nagy hiba volt az is, hogy a vonat némiel köcsja nevezetesen a Posjet miniszter, a legelső birtokos köcsköt való volt. Amely bizonyos, hogy ez a köcsk már húsz év óta volt «szolgálatban» s ha egy lelkiszeretetes mérnök kísérte volna a vonatot, semmiestem se engedte volna meg, hogy ez a többi köcsk állítsák. Az idézett cikkek, a melyből ezeket az adatokat vesztjük, egyelőre az a mellett foglal állást, hogy a katasztrófa egyetlen csak a Posjet miniszter ö-divatu vasuti köcsja okozta, mely a mozdony köcsk közt nem állhatta meg a helyét. A ta-nulmány az esetből vasuti szakkörök néző előzőr az, hogy csak egyszerű köcsk kapcsolatok össze, másrészt pedig az, hogy az orsz. udvari vonatok összeállítását magyarázó elnök példája annak, hogy mi-lyennek nem szabad lenni egy külön vonatoknak.

— Szencsétlenség öngyilkosság. Parisból távoztak tegnap keletre, hogy az ottani pénzügyi körökben nagy felháztot két Villeroi üzletelőnek és millonios jelennek az öngyilkossága, a ki Goldschmidt frankfurti bankárnak a leánya és a sokat emlegetett Hirsch bárónak az unokahúga. A szerencsétlenség asszony esztőrítő a Szajnába ugrott. A család csak tegnap értesült a szomorú esetről. Az öngyilkos holttestét tegnap este nyolc óráig nem találták meg. Az öngyilkosság okát meg csak nem is sejt senki. Az öngyilkosság híre a Giziában is izgatott kellett, mert sokan azt hitték, hogy a szomorú történet valami anyagi veszedelmre vitte a ban-kár felsőszót. E a feltételek azonban nem bizonyult valónak.

— Rövid hírek. Nostropoly egy odaváló kan-dász 11 éves leánya a kályha mellett elaludt, egy-zerre a ruhája tűzet fogott s a leány öszeregett. — Kútozon Nagy Imre né család a hó 11-ken a kályha olte magát. — Nagy-Rápatlan a roveselő torokból járványosan fellépett. — Székességhervá-ron a hó 11-ken Pósz József odaváló legény szö-veált közben leharadt egyik társának Svertyecky Józsefnek az orrára. — Párisból írják, hogy a chottelerauli fegyvergyár tegnapelőt legett. — Párisból egy Parisot névű hankiváltatás, út-szazzer frank adóság hátrahagyásával megökö-ött. — Windsoban az az önkétség, mel-lyel Viktoria angol királyi Frigyes esztárnak emeli akar, alkalmasint a jövő év márciusában leplezik le. — Metk közelében tegnap egy tehervonatról leesett egy kalauz s a kerékek alá kerülve szörnyet halt. — Rochesterban az e hó 11-ken legett monometeryar romjai áll eddig 93 holt-tesztet hoztak ki. Még 12 gyárunknak hiányzik.

— Leógett jégverem. A külső váci-után Tarnay Lipót jégveremét ma hajnali fél négy órakor felgyul-tak. A tűzoltóság idejében kivonult, de a jégverem már nem menthette meg, csak lakoztatta a tüzet. A gyujto-gatót eddig még nem sikerült kézrekeríteni.

— Tűz az országos töbolyásban. Ma este 6 órakor hírtelen lángok csapokkadtak elő a lipótmező or-szágos töbolyda egyik melléképületéből. A ruházárító kamra eddig meg nem állapított okból kigyullt s mire a tűzoltóság odáért, egész bolsoja kigégett. A bolso be-eresztésé néhány rutadárabb eszt a lángok martale-kául. A kár mintegy 2000 forint.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSÉZ.

— Az «Erdel jubileum» nagy bizottság, ma del-éltől Királyi Pal. elnöklete alatt gyűlést tartott. Első sorban Bartók Gusztáv király-utcai kézfőszedő, az ünnepségek aranykoszorú rendezője. A jubileumi ünne-pélyre, mely december hó 16 és 17-án fog megtartáni, és pedig a deléltől ünnepélyhez a redoubtan külön meghívók fognak székelődni, s ez ünnepek az operá-hi ének-és zenekarok kívül még a «Budapesti zene-kevelők egyesülete» és a «Zeneakadémia» énekkara is közreműködik. A vidéki dal-és zenei egyesületek, melyek képviselőit vesznek részt az ünnepeken, felkér-tek, hogy részvételi szándékukat az Erdel bizottság jelezze felé. Ság József (Budapest, illé-ut 4. sz. a.) december 10-ig jelentke-ke.

— Az Arany-szobor véroháti bizottsága novem-ber 20-dikán d. u. 3 órakor Stroj Alajos műtermében (várbázor) ülést tart.

— Opera. A ma este hírtelét Zsidón előadása elmaradt, mert az opera valamennyi stája bere-ki. Prevost, Broulik és Hajós egymá jelmezték be, hogy reklámot következében nem játszhatnak. Az igazgatók a famozs ellenben kivételkében kérvényen volt-lételemben más darabot előadatni. A hangere-nyen Deutch Willy is közreműködik. A műsor a kö-vetkező: 1. Sembrer. Négyes. (A-moll 28. op.) Allegro, Andante, Memoto, Allegro moderato. 2. Tschakovsky. Hármass, zongora, hegedű és gordonkára. (A-moll 50. op.) Rubinstein Miklos emlékére (Első előadás). 1. tétel a) Pecco elegico. b) Allegro giusto. 11. tétel. a) Téma tíz variációval és fuga. b) Finale Allegro risoluto és Coda Andante. 3. Schumann. Négyes. (F-dur 41. op. 2. sz.) Allegro vivace, Andante (quasi Variacion) Scherzo, Allegro molto vivace.

— A német színházban ma este a pozsonyi városi színház operaszínházának vendégjátékát Lortzing Fegyverkovács című játékoperájában nagy közönség nézte végig. A közönség elköteleződését Reichenberg Fe-rence, a bécsi opera kitünő művésze a csimzserében költötte le teljesen. Reichenberg gyönyörű basszus, operanékeseknél ritka kitünő jateka, egyszerre meghódí-totta a közönséget, mely felvonások után s nyit-keztében számos tapsokkal adozott az igaz művészet-nek, melyet a vendég benutatótt. Későbbi szeren-ese este volt Schmitt Viktornak, ki szintén a bécsi operaház tagja, bár korrektséjára, igyes játéka nem maradt elismerés nélkül. Az ensemble ma kielégítette a nem tulságosan felkészített igényeket. «Holan Lortzing-ne a «Czar és ács» című operáját adják Reichmann amara ékesessel.

Sarah Bernhardt.

Sarah Bernhardt ma lépett fel utolszor a néps-zínházban. Színe került Sardou Toscaja. Sarah nem ok nélkül hagyta utolsókn a «Toscat». Nem mintha Lear zavart illelnek a darabra: «Végső, de nem utolsó» Mert drámai szempontból Sardou Toscaja azt a határt közelet meg, melyen túl a színház helyébe az amfiteátrum, az emberi szenved-élyek ábrázolásán túl vért szomjózó fenevadak jateka lép. Mas, Sardouval nagyobb tehetségű az halmoztak a színpadon gyilkosságok gyilkosságára. Így Shakespeare nem egy darabjában legyilkolja a főbb szereplőket. E darabokban azonban a tragi-kum peszejét, a halál lelektani motívumok magyarázzák meg, melyeknek szövege az egész mesének életet, varázst ad. Nem így Sardou Toscajában, hol a legkiáltóbb szenvedélyek egy felületesen szót mese kirakatába jutnak. E s kirakat személyesítője a darab szíma har-tarái, pár órai időköz alatt megvíja mindahar-cokat, melyek az emberi lelket valaha őrnyébe sodorták. Első felvonásban a szerelmes Toscat lát-juk, ki édesen enyeged kedvesével, Mario festővel egy olaszországi templom oltárképe alatt, melyet Mario épen készít. Az oltárképen egy új nő alakot vesz észre Tosca, azt hiszi ismeri eredetjét, így pillanatra felgyűl féltékenysége, melyen azonban ha-mar győzedelmessékedik meherbetlen, igazi nő sze-relem. Teljes lelki megnyugvással hagyja el a tem-ploomot, hova a hívők esti imára gyűlnek. Mario pedig igyekszik elrejtetni a vedme alá menekült öszezűkölt, Cesare Angelotti marquist. Ez a Ce-sare Angelotti marquis vedme képezi majd a so-vány eseményű darab végki felolát.

A második felvonásban Marie Caroline királyné udvarában vagyunk. Az udvaroncok a királynéval együtt feszülten várják az osztrák győzelmet Ma-riennek Bonaparte fölött. Ünnepeket rendeznek a be-következő győzelem híreire. Az ünnepek egyik programjától Tosca, a hírneves énekesnő előadása fogja képezni. Az egész második felvonás alatt alig van Toscának szó a mondani valójá; szerepe az énekpróbából s előkészületekből áll, melyek miniké-vel játszik végig. E minikákban páratlan Sarah. Jön a harctéri hír, melyet maga a királyné olvas föl. A hír elcsigé kedvező; a vége az, hogy Bonap-arte győzött. A királyné elájul, az udvar elnémül. Tosca az általános felindulás közt észre veszi, hogy kotta-állványt feloldották. Örvend, hogy nem kell énekelnie és tovább áll. E felvonás közben Scarpia arról értesül, hogy az öszezűkölt mint ül-dözött Cesare Angelotti hűgának, a marquisnőknégye-zőjét abban a templomban találták meg, a hol a Tosca kedvese, Mario festett. Ördögösség nélkül rájön Scarpia, hogy a hol a legyzető, ott van a tulajdo-nosa, a hol a marquisnő, ott van testvére, a szöke-vény öszezűkölt, Cesare Angelotti. Marionak tehát tudni kell, hogy hol keresse a szökevényt. Ki kell tölte csikarni a titkot.

A harmadik felvonásban egy falusi villában va-gyunk, melynek kertjében, egy kúban rejtegeti Ma-rio a szökevény pártit. Marinhoz azzal a hírrel jön Tosca, hogy egy legyezőt találtak birtokában, a legyző a marquisnő, kit tehát Mario szeret. Első is mutatja a legyzetőt, melyet a ravasz Scarpia adott át neki. Ugy igaz, oly természetes hangon vadolja Tosca kedvesét, hogy szívünk megzredül a féltékenységre és öszinte szavára. Mario pár szóval s egy újmatással, a kertben sét-áló Cesare Angelotti megmutatásával elozlatja Tosca agyálait. Megmondja egyuttal neki Angelotti rejtekhelyét, a kut. A szerelmesek közt a vizsly megszűnik s pár ódus szó s még édesebb hang után, melynek senki símes úgy birtokában mint Sarah, jönnek a verebek s élők Scarpia. Most megfogják tudni Mairótól egy kedvesét, Toscatól, hol van a szökevény? Mario természet-esen ellagadja vendézet. Scarpia utasítja verebeit, hogy vigyék Mariot a szomszéd szobába s kinez-zák. Arra számít, hogy Tosca a kínzás hallatára vallani fog. Most következik az a szörnyű jelenet, melyben kedvesének öszez gyötrelmet Tosca játsza végig a néző szemé láttára a színpadon. Csak egy szavára kerül, hogy megmondja, hol van a keres-sett szökevény. Nem teszi. Ezáltal a gyilkos övet szor-riák kedvese fejére a szomszéd szobában. A kedvese férfi szava megörzese iránt való hűség s az elkínözött kedves irant ezert fájdalom meherbetlen erővel tör ki Toscaból. Vegre kimondja Scarpianak a retentő szót, a szökevény tartozkodási helyét. A kínzóst abba hagyják s helyé a színpadra Mario véres fejét. E jelenet oly borzasztó hatást gyakorolt az elő-adás alkalmával a parisi közönségre, hogy több né elájult s a második előadások Mario megjele-

nését elhagyták. Scarpia előhozta Anzoltót — halva. A szökevény az elfogatás pillanatában magót ölte meg.

A negyedik felvonásban Scarpia előszobájá-ban vagyunk. A kenyer kegyeleje kit a lakonához. Mario, ki a szökevény rejtegete, börtönében van. Tudja Scarpia, hogy Tosca el fog jónni kedveséért. Eljött. Scarpia tudtára adja, hogy Mariot meg a kizűgkiz. De ha Tosca megadja neki a legmagasb kegyet, Mario megmonekél. Igen, hogy nem akasztja föl: a kivégzést azonban vegre kell hajtania. Színleg, vaktöltéssel felveti Mariot. Egy-uttal írást ad neki, hogy Tosca Marióval együtt szabadon mehet a várbán a hova akar. Az volt a küzelem, a «Tosca a kéjgőly kenyer ajnala-ta alatt átvezet s a színpadi merész technikával végig játszott. Ahogy az asztalhoz megy s míg a kenyer a levdírásán bírad, ellásult ujjait az asztal-köst keres s szeméi az ürbe merednek, a fájdalom minden küzelemét, melyet egy erős elha-tározás tetöz be, végig vija. Scarpia átnyítja neki az írást, Tosca pedig a fejébe kézező kéjezetet az asztalról felragasztott kössel leszurja. A teremben hallat csend áll be. Tosca, a lámpát elvonta a terem közepén fekvő halott fejéhez két égő gyertyát helyez, a halott mellé a keresztet teszi s lassan mint a lán eltitk a szobából. A szótlanul, csupán minikével végig játszott szerep mely hatást tett a nézőközönségre.

Következik az utolsó felvonás. Marie a börtön-ből lát vára a bizonyos kivégzést. De jön Tosca Scarpia leveleivel, s azzal az ígérettel, hogy a kivé-gzést csak színtelen lesz, mely után szabadon menekülhetnek, a hova teszik. A pokol mélyéből hangzik föl Mario számára a megváltó íge. Sieteti hirtörőnre a kivégzést; Tosca szintegy. Áttetszik Toscának, hogy a közel jövő időt az elkövetett gyilkos-ság hátrányokká. Elvezedik Mariot, s Tosca maga marad a börtönben. Kínzó kétségbeséssel várja a lövésék előrdődését. Valahára! a lövés megtörtént. Mario átesett a halálpróban s Tosca elrohban. A színtér változik. A vár udvarán va-gyunk, hol Mario katonáktól környezve fekszik. A katonák eltávolozk s Tosca előnké hitt ked-vezésé beszél, még egy kicsit várjon, még ne keljen föl, mindjárt eltitk az a közönség, mely a vártörőn, Vegre nem lát senkit. Kejt hát föl ked-vesem, szől Marinhoz, ki meg sem mozdul. Tosca oda lép a földön fekvő Marinhoz, megfordítja. Mario meg van halva. Scarpia éles tüntény tétélet a fegyverre, lőt tör ki az ördülésgel határos fájdalom jaja Toscaból. Az előlétek katonák közt fel-erőltlen hirdeti, megoszlatlan magam, megöltem Scarpiait, maga pedig az angyalvár ormáról a Tibe-riusbe ugrik.

E reménytelenek szökevényein át az indulatok egész fergelgett játszotta előtünk végig Sarah Bernhardt. S játéka egyedül képes arra, hogy Sardou meséjének szörnyeséit a művészet varázssal a természetes hatáirhoz kösse s bennünket megindí-tal. Az érzelmeik egész klaviatúrán játszott előtünk a művésznő; egyaránt fölülhalhatatlan volt a szerelmes ifjú jelenetében, a templomban; a zenepórbán a királyné udvarában, valamint a rész-ből tragikus jelenetekben. Megvan jatekában az az öntudatoság, hogy a kitűző szenvedélyek számára akként készíti elő magát s közönségét egyaránt, hogy légy továbbhangján szinte vontatottan mondja el a jelenet kezdetét. És ebben az ellentétben a kedély látszólagos harmóniája s a fele-vesszett szenvedély kitűzése közt, melyre anyai alkalmat nyújtott Sardou darabja — rejlik Sarah Bernhardt páratlan virtuozitásának, nagy hatásának titka. Sarah ma a harmadik felvonás után mintegy tíz-venötöt s egész este legalább harminczert tap-szolták ki. Mellette még Bertou érdemel figyelem-et és elismerést Scarpia jellemzetes alakításáért.

A művésznő tolettéjei Toscában kivétel nélkül görög mintára készültek. Az első felvonásban Sarah Bernhardt ott alszik ruhát viselő rózsaszín szallagot szegélyezve, erre valamivel világosabb színű felső öltöny borul, crepe de chineből hímzett guirlandával leveles gyöngyvirágból. A kerék, hátul bő redős uszály az előrészel egybe-szabottan látszik, a devant, mely jobbról kivágott fel-sőre alsóruhat enged látni, az empire-silurus bő rózsaszín, a művésznő vállait anki teleté shawl takarja, melyet még családjától örökölt. A Toscaból, melyet a művésznő divatba hozott, úgy egy három több furdóben lehet-tel látni sárgára fanyezett fál készült scresci por-cellan fogával. Tosca jobbajával kis táska fog, sarga moiréból a szelhimzéssel. A híres Tosca-kalap empire formát mutat, anyaga sötétzöld atlass hosszan lecsingő rózsákkal díszített szallagokkal, elől fehér és zöld tollakkal. A második felvonásban rózsaszín atlass tolettében jelenik meg a művésznő aranyhímzésű könnyű szövetszissal, a felső ruha világos zöld atlass pazar arany hímzéssel. A zöld és fehér toletté viruló rózsák ócskítik az arany: pierro de Strassból ószarott széses öv. Balról aranyfelek és gyémánt harmatossepek emelik a toletté felsőt, jobb-ról szürke és fehér gyöngygyűt ékített gyémánt boglár káprázat. A hajék Pavlo Veronese egyik képének mása, vékony arany zsinór s zöld levelek részletei a művésznő fejének. A harmadik felvonásban egyszerűbb sárga tolettében látuk a művésznőt, ehhez ezüst és arany-hímzéses atlass járul, a kivágott csipkésing maszki-rozza. Gyönyörű a sötét lila atlass, rocco broccatall bellet fogja, melyet valódi keraalin prizm díszít. A két utolsó felvonásban nincsenek újabb tolették.

Sarah Bernhardt adója.

A következő sorok közléseire keréttünk fel: A Nemzet-est megkérdeztük, hogy a regulátorérvényjavaslat tárgyalk az országgházban. Igen kurjongató ked-veben van a kormánypart t. organuma. Úgy látszik, fe-jébe ment a 35 forintos spiritusz 6 komének. Azért aztán 27 krajczáros vicekkel traktálja gyér ol-vasdát!

Ilyen az is, midőn mai szombatán megátmad azért, hogy képviselő létemre nem állottam Sarah Bernhardt névén az adókvéte bizottság előtt megjelenni, hogy a törvényét eladnái segítem. E gyászterem nem igaz. Ellenkezőleg én voltam az, a ki szemben egy fővárosi ügyvédvel, s más egyéb (tanácsadóval), rögtön azt mon-dottam Grau urnak, hogy neki kereseti adót kell fizetni. Nem is vesztegette senki egy árva szót sem az adókvéte bizottság előtt arra, hogy Grau ur nem akar adót fizetni; az igazgató ur egyszerűen vitatta az adóalap nagyságát s erre teljesen joga volt. En pedig egyáltalán csikis arra a kijelentésre szorítottam Sarah Bernhardt névén, hogy a művésznővel igazgatóval kötött szerződése értelmében minden költségét, díjakát, adókat stb. Grau urnak kell fizetni, a mit ez előzőleg elismert, a bizottság pedig elfogadott — kimondván, hogy a művésznőre személyesen adót nem fog kiszabni, hanem csak a vá-ralatára.

Ép oly téves a «Nemzet»-nek hivatkozása a bécsi esetre. Bécsben 15 előadás jövedelme után kiszabtak 1800 forint «Erwerbsteuer», a mi kevesebb valaminél a pestinél. 531 ft 4 előadásra. Grau az «szegyet letele-t» a végzést fellebbezte. Ezek a száraz tényadatok.

Magamat menteni egyáltalán nincs szükségem, a «Nemzet» megrovásával szemben, mert az a hitalatlan durva eljárás, melyet itt Budapestén a hitatosági köz-zegek egyénimelyike a világhíró művésznővel szem-ban elkövet — hivataloslagok s közérőgökök külvén fel-hozza minden reggel komplementumokul — küzmebot-ránközöst fog bizonyára kelteni minden művelt em-bernél.

Hanem ajánlok egy meggondolni való körülményt a N-t figyelembe az ő idegen-üldözési mániájánál. Paris töme van magyar emberrel, kik ott művészetük után ének. A coriphousok közül felemlitem Monkacsyt, Brack Lajos, Enyvári Saroltát (az operából). Hét ezigaz ze-nekar muzsikát az idő szerint Parisban! Vajon ha a francia kineztár is ráteszi kézt «Krisztus Pádua előt-re — s az 1 millió frank eladási ár után 10% — kereseti adót fog követni nagy hazánkára, avagy egy kis ezibabom tak-át szed be barna lonitársai k-tól — vajon ki nyer és ki vesz? Nem jó a boróvá-val hadonászni!

Budapest, nov. 18-án.

Rázmány Dencs.

Sarah Bernhardt budapesti emlékei.

Sarah Bernhardt, a világhíres színművésznő, négy estén át páratlan művelézetet szerzett Budapest színházjáró közönségének, s hónap már utazik más országba, más népek közé, s mással ragyogtatta fenséges művészetét. A ki még egyszer látni akarja a nagy színművészt, az hiszen ki holnap a pályaudvarra, vessen egy utolsó tekintetet az erdőgöly vonatra, mert Sarah Bernhardt alig jön még egyszer Magyarországra. A vendégkeret híres hazájában olyan gyalogosan mólon bántak az asszonyvendéggel, olyan zaklatásoknak, szekuráknak, üldözéseknek tetítik ki, hogy bizonyosan messzire elker-ül bennünket, mintha a pestis főszékne nálunk, hogy csupán emberbaráti kötelességből is elviszi bennünket távol világrészekbe, nehogy más vándorútra kelő mű-vésznék is eszébe találjon jutni, hogy felkeresse Magyar-országot.

A négy estén, miatt Sarah Bernhardt nálunk vendégkeretelt, a népszerűsége falai rengtek a megújuló viláros taposoktól, az eljenzésekkől, hatalmas babérokosz-orkát adtak a művésznőnek, égbemelő díszrekesek, elismeréssel emlékeztek meg róla a kritika. Jele annak, hogy a magyar közönség megérti és értelmező mértén-meltatja a művészetet. De mindez még nem elég arra, hogy Sarah Bernhardt maradó emléket vigyen Ma-gyarországról. Taposokban, örömjönnyökben, babérok-szöruban és magasztalt elismerésben egyúttal is volt része. Gondoskodni kellett olyan emlékekről is, hogy a művésznő soha ne felejtse a szep, a szives vendéglőt Magyarországot és világvárosát, Budapestet. És gondoskodtak! Okmányok ezek az emlékek, európai nyelven és európai írással írt okmányok, melyek eredeti példányakban fekszenek előtünk. Ha nem látunk a szepen pingált kaligrafia betűket, ha nem olvash-nók a nyakatekert hivatalos nyelven megirt szö-veget, ha nem látunk a hivatalos pecsétet, az legny-gyább képtelenségnek tartanók azt, hogy Ma-gyarországot fővárosában anno 1888 ilyen dolgok megeshettek. A hítelek okmányok közül kapóra kive-szünk köztük.

